

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Elėja nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 6(63)

1992 m. kovas

Prieš dvejus metus - velyvą 1990-ųjų kovos 11-osios vakarą - pirmajame naujame išrinkto Parlamento posėdyje Vytautas Landsbergis perskaityė iškilmingą Lietuvos valstybės atkūrimo aktą. Nusileido uždanga ant pjautuvu ir kūju pažymėto vergovės simbolio - imperijos pakraščio herbo. Virš posėdžių salės sutvisko Lietuvos karžygis - Vytis. Lietuva šventė didžiąjį Nepriklausomybės pergalę.

Sventė baigėsi. Po jos užgriuvo stogus imperijos pykčio protrūkis, blokada ir kruvinasis sausis. Tačiau tautos ryžtas ir atsidavimas laisvei

kumas komunistiniam režimui, tautos idealui išsižadėjimas turėjo užtikrinti salyginai sotų ir ramų būvį. Deja, dalis tautos pasidavė vergiskumo dvasiai.

Šiandien, pereinant iš kreivų sovietinių veidrodžių karalystės į normalų pilnakraujį gyvenimą, griūva šios vergijoj gimusios kartos dalies gyvenimo samprata. Žmogus, staiga gavęs laisvę rinktis gyvenimo kelia, ugdyti ir plėtoti savo kūrybines galias, pasijuto priblokstas atsakomybės už savo ir valkų ateitį. Okupacijos pažeistos tautos dalies netikru-

Prie kovo 11-osios židinio

Jurgis Oksas

Edmundo Katino nuotrauka

sužlugdė imperialistų planus iš naujojo pavergti Lietuvą. Tauta išreiškė savo valią Nepriklausomybei per varso plebiscitą. O rugpjūtį demokratijai pažadinta Rusija galutinai sulaužė kruvinosios imperijos stuburą.

Šiandien po dvių kovos ir nepriklausomybės metų patirties Lietuva ramiai ir negrižtamai žengia į civilizuotą demokratinę valstybę. Tačiau žmonių veiduose nebematomė pergalės džiaugsmo ir vilties šypsenos. Vis labiau ryškėja nepastenkinimas dabartimi ir susirūpinimas rytdiena.

Kas šiandien labiausiai jaudina mūsų tautiečius? Kodėl taip sunkiai iškovoja laisvę mes nebejaučiame širdyse šventės?

Per penkiasdešimt okupacijos metų paveržėjai kaip įmandydami skiepijo tautai vergiskumo dvasią. Pavyzdinis homo sovieticus turėjo būti ribotų poreikių, nemastant, paklusnus valdančiojo komunistų klano vergas. Vergiskas nuolan-

mo, bejegiskumo jausmą didina postkomunistinių darbdavių nesugebėjimas prisitaikyti prie naujo gyvenimo salygu, vadintininkų savivalė ir begediškas nacionalinio turto grobimas. Žaliavų ir rinkų krizės bei nekonkurentabiliją įmonių bankroto salygomis, nesant išvystytų privataus verslo struktūrų, žmogus tampa netinkras dėl savo darbo vietas. O socializmo principą "Grobk, kiek tik galii" vakarykiščiai nomenklaturininkai sekmingai įgyvendina ir besikuriančios demokratijos sąlygomis.

Tebesant senai korumpuotai, perpūvusių teismų ir prokuratūros sistemai, atrodo, nėra jėgos, kuri galėtų sutramdyti ši nevaržomą senų ir naujų postkomunistinių jėgų siautėjimą. Atvirščiai, šias jėgas dosniai remia slaptos Maskvos dotacijos ir per Lietuvos banką perpumpuotas, spekuliacijomis dešimteriojai padidintas kompartijos iždas. Pinigų maišus valdantys buvusieji per įvairias Holdingo kompanijas supirkineja in-

vesticinius čekius ir, naudodamiesi privatizavimu, ruošiasi suimti į savo nešvarius nagus pramoninių potencijų bei nekilnojamajį turą. Iškyla pavojus, kad laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje tauta liks kaip ir buvus beteisė, o politinė ir ekonominė valdžia vėl atiteks šiek tiek persidažiusiems ir pasipudravusiems raudoniesiems.

Šioje sudėtingoje, sunkioje situacijoje seniems ponams uolai tebetaraujanti raudonoji ir gatvinė spauda skepija žmonių neviltį ir nustūsimą. Vyriausybės vykdoma politika. Norima sukeisti senų komunistinių laikų nostalgiją, parengti dirvą raudonųjų lyderių grįžimui į valdžią ir įvesti naują, modifikuotą postkomunistinę diktatūrą.

Norédama pridengti tikruosius savo kėslus, totalitarizmo restauracijos siekianti postkomunistinė šunauja žūliai, demagogiškai loja apie naujos tautinės diktatūros pavojų.

Arčiaus postkomunistinių jėgų puolimo akivaizdoje būtini gerai or-

ganizuoti, aktyvūs ir ryžtingi plačių visuomenės sluoksnių veiksmai. Šiandien Lietuvali labiausiai reikia dvių įstatyminių aktų, kurie sužugdytu nepriklausomybės prieškėslus. Pirmasis aktas - tai desovietizacijos įstatymas, kuris turi atimti teisę KGB šnipams ir apmokaniems buvusios kompartijos funkcioniarius dirbtį valstybinėse tarnybose. Antrasis aktas - tai pajamų ir turto deklaravimo įstatymas, kuris užkirstų kelią panaudoti nacionalinio turto privatizacijoje neteisėtus KGB, kompartijos ir mafijos pinigus. Atėjo laikas paklausti, iš kur atsirado neribotos pinigų sumos kai kurių asmenų rankose. Tauta turi teisę žinoti, kas pretenduoja į jos turą, kas nori iškeisti savo pinigus į nacionalinę valiutą. Demokratinės šalys seniai turi įstatymus, tramdančius narkobinžio bosų ir kitų nusikalstelijų pašaulio vertelę pastangas legalizuoti nešvarius arba kruvinus dolerius.

Šiandien tauta labiausiai trokšta

tvarkos ir teisingumo. Daugelis žmonių supranta pereinamojo laikotarpio sunkumą, laikinumą ir pasirypę iškėsti visus nepritekliaus, tačiau nori turėti aiškią ir apibrėžtą ateities Lietuvos viziją. Todėl mums - senajai laisvės kovotojų gvardijai - reikia aktyviai išsijungti į kovą prieš praeitinės imperijos šméklos ir parantį Vyriausybės pastangas stiprinant valstybę, atkuriant demokratiją ir teisingumą. Praėj lagerių ir Sibiro golgotas, mes neturime teisės šiandien nuleisti rankų, įveikiant kliutis į demokratiją, privalome mobilizuoti visas sveikias tautos pajėgas. Manau, kad šiandien Lietuvoje nėra kitos organizuotos jėgos, be Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, kuri būtų pajėgi pakelti tautą ir pareikalauti iš savo rinktų deputatų priimti demokratiją ginančius įstatymus. Kad tiesa ir teisingumas vėl taps Lietuvos valstybės pamatu, žmonių veidai suspindės, kaip ir istorinę Kovo 11-ąją, viltimi ir džiaugsmu.

Bronius VALAITIS

Žuvėdros virš Baltijos klykia,
Tėvynė po durtuvu klupo...
Jos vardą, našlaičiai palikę,
Kartojam širdim čia į lūpom.

Kaip priesaikos maldą kartojam,
Kančias iškentėt pasiryžę,
Kad laisvę išvystų gimtoji
Salele smūtkelių ir kryžių.

Šalelė, kur kraujas dar liejas
Už teisę vėl laisvę gyventi -
Kovo su žauriaiš pavergejais
Tiek brolių kasdieną vis krenta...

Jų kraupiai išniekinti kūnai
Ant grindinio guli sustingę...
Kur savo atrasite sūnus,
Ak, motinos, jūs nelaimingos!

Apraizgė vielom čia spylgiuotom
Dienas mūs į mūsų jaunystę -
Kada teks kančių nukamuotiems
Iš pragaro šito išbūsti?

Kengyras, 1948

Tikras atspėjimas

Vieną sykį mokytojas klausia:

- Vaikai, pasakykite, kame yra daugiausia išmintingų žmonių?

Mes tylime.

Antra sykį pakartoja klausimą. Niekas nieko nesakome. Paskui stačiai į Varnos Jonuką įspėjo:

- Tu pasakyk, kame daugiausia išmintingų žmonių?

Varniukas pamastęs, galvą pakėlęs, tarė:

- Sibire. Nes ten visus išmintingiausius maskolių išveža...

Mes visi aškiai supratome, jog teisybė Varniukas atspėjo. O mūsų mokytojas uks miks, uks miks, ané pikš...

ŽEMAITĖ
1903
Parinko Chaimas BARGMANAS

Banginiai ir smulkios žuvelės

Žmogui būdinga klysti, klupti, taisyti ankstesnes klaidas, atsitiesti - ir vėl klupti, vėl keltis, nesvarbu kokių tautybės, kokiu įsitikinimui jis būtų. Rinkimose į AT balsavome už Sajūdžio išskeltus kandidatus. Ir ne todėl, kad jie nebuvu klydę ar kluopę, o todėl, kad sakési prisikelę ir yra pasirypę dirbtį nepriklausomos Lietuvos gerovei. Mes patikėjome jais. Deja, ne visų žodžiai buvo nuoširdūs, ne visi buvo prisikėlę. Gal todėl dabar Aukščiausioji Taryba virto beprasmių ginčų sueiga. Nusivylėme daugeliu deputatų, ir ši nesėkmė mus graužia, pakertus tautos dvasią.

O į sovietinės moralės dumblyną prieverta buvome įmurdyti ir susišepėme mes visi. Prieverta, niekšybė įaugo į mūsų širdis, protą, sažinę. Todėl desovietizacijos reikia visai tau-tai. Visi turime gržti prie krikščioniškų bendravimo principų.

Kas šiandien kiekvienam mūsų svarbiausia? Ar suklupęs atsikėlei, ar suklydęs pasitaisei, ar stengies desytiuoti - pats? Vadovaudamiesi Kristaus paskelbtu atgalos sakra-

mentu, išpažinusiam savo klaidas turime atleisti, jo kalties užmiršti. Tauta suklupusiam, bet prisikelusiam vi-sada atleisi, kaip tremtiniai ir kalinių atleidžia savo skraudėjimus. Todėl skaudžiai matyti buvus KGB agentų mėtančių akmenis į kitus, įtrauktus į tą patį voratinklį ir besistengiančius iš jo išsinarplioti, prisikelti.

Prisiminkime Kristaus žodžius, kuriais jis sulaikė piktą minią, norėjus iškėsti akmenimis užmušti nusidėjėjelę: "Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas svedžia į ją akmenį" (Jn. 8, 7).

Skaudžiausia, kad šie akmenys mėtomi turint slaptą tikslą atkreipti žmonių dėmesį į vadinasiasias smulkias žuvelės, kad banginiai liktu šešelyje.

Neužmirškime, kad ne KGB jkure komunistų partiją, o atvirščiai - patys Leninas, noredamas įsitvirtinti valdžio, iki kurė čeka, vėliau pavadinėta KGB. Tiesa, daug kas sako, kad ne Stalinas lietuvius trėmė į Sibirą, lageriuose kankino, o savieji. Neapsirikime: didieji kaitininkai jie - Maskvos CK, nuleidę genocido direktyvas. Taip pat ir spaudos rūmu, radijo, te-

levizijos rūmu, televizijos bokšto puolimą suplanavo Kremliaus.

Užsimota desovietizuoti Lietuvą. Ir reikia šioto. Tik nesukoncentruoti į dėmesio į smulkius elinius, nežinią kaip įliuviusius į KGB voratinklį. Stabdomė stambiuosius, banginius: jie atsakingi ne tik už savo, bet ir už žemesnių savo pareigūnų darbus. LDDP tik persikrikštijo, o jos tikslai ir darbai liko tie patys. Dauguma jos neprisipažino esą kalti dėl fizinio ir moralinio tautos genocido, patys desovietizuotis neketina. Tačiau negalima kaltinti tų, kurie savo darbais irodė, kad yra pasikeite.

Broliai komunistai, susedę prie apvalaus stalo, perverskite istorijos puslapius ir įvardykite bent vieną šalį, kurioje vadovaudami nepanardinote žmonių krauso ir ašarų klane, skurde.

Stai dėl ko susirūpinę stebime jūsų pastangas atgauti prarastą valdžią. Ar nepradēsite vėl mūsų tautos genocido?

Jonas STAŠAITIS
Vilniaus rai.

Kovos verpetuose

Žemaitijos partizano Konstantino Budrecko-Vytenio kapas buvo tik Laukuvos apyl. Kūdaičių kaimo laukų kauburėlis, paženklintas kryžiumi. Pernai, prieš pat Vėlines, jo artimieji išskasė palaukus ir perlaidojo į Šilalės kapines.

K.Budreckas g. 1912 m. Tauragės apskr. Laukuvos valsč. Kūdaičių kaimo. Po tarnybos Lietuvos kariuomenėje jis dirbo tėvų ūkyje, vokiečių okupacijos metais - policijoje, netrukus subūré gimtojo kaimo jaunimą kovai su okupantais.

1944 m., sovietams okupavus Lietuvą, K.Budreckas prusmetė slapsėsi. Jo šeima, tėvus ir artimuosius enkavedistai ištremė. Sibire mirė ir ten liko palaidoti du jo vaikai ir abu tėvai. Nuo 1944 m. pabaigos K.Budreckas tapo Kęstučio apyg. 3-ios kuopos Jono, Kentros-Rutonio būrio partizanu. Apie 1947 m. (gali būti 1948-ųjų pradžioje) Kūdaičių kaimo, V.Stanišausko sodyboje, ji per kliaudą nušovė kuopos draugai. Jie ir palaidojo slapčiomis savo bendražygį gimtojo kaimo laukuose.

Po K.Budrecko mirties jo brolis Simonas, slapyvaržiu Algirdas, aktyviai dalyvavo rezistencijoje ir tapo vienu iš šios apygardos būrio vadų. Nuo 1953 m. apie jį jokių žinių nėra. Galintys jas sutsakti, parašykite "Tremtinio" redakcijai arba Politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Šilalės raj. Kvėdarnos skyriui.

Teresė RUBŠYTĖ-ŪKSIENĖ

Šilalės raj.

Partizanas Konstantinas Budreckas-Vytenis

Partizanas Simonas Budreckas-Algirdas

Partizano K. Budrecko perlaidojimas.

MUMS RASO

Suklupės žmogus

Skaitydamas š.m. "Tremtinio" pirmojo numero straipsnį "Gyvenome kaip viena šeima", radau paminečią Juozą Bierį, buvusį partizaną, išdavusį savo draugus. Prisiminiau, kad gyvenime buvau sutikes žmogų tokia pavarde.

1956 metais apie Kalėdų Orotukano gyvenvietę, buvusioje 412 kilometroje kelio, jungiančio Magadą su Ust-Nera, pasirodė keistokas tokiai 30 metu lietuvis. Jis neprastai vilkojo, nenojedo viešai rodytis ir jis priglaudusiam Vaclovui Vilkelui patsiakė, kad yra pabėgės iš lagerio Tlenkoje. Tarp lietuvių, kurių čia buvo daugiau kaip 70, kilo sąmyšis. Vieni įtarė, kad tai provokatorius, ir siūlė nedelsiant jį perduoti komendantui. Kiti dvejojo. Mat labai retai, bet vis dėlto kai kani pabėgti pavykė, taigi derėjo buti labai santūriems.

Praėjo beveik savaitė, kol sudėmė salygas jį ištardytį. Kažką jam pažadėjė, išviliojome į Juozą Audicko namus. Seimininkai buvo išeję į darbą naktinėi pamaikanai. Laukėme trise: Albinas Bakutis, Vacys Vilkelis ir aš. Svečiui pareiškėme, kad abejojame dėl jo pabėgimo ir pasiūlėme pasipasakoti visa teisybė. Dėl visa ko perspėjome, kad, jei visa paaiškėtu-

be jo iniciatyvos, jis gali atsidurti po Orotukano ledo. Ūpė buvo už kelioliukos žingsnių nuo namo. Vandeniui nusekus, metrinis ledas nebešlaikė savo svorio ir vietomis nukrito ant dugno, o kaip tik prieš duris žiojejo Šiurpius narsus primenantis plūsys. Tai nemalonai veikė "bėglį". Po gerą valandą trukusios kryžminės aplaukos jis galutinai susipainiojo savo pašakose, ir staiga pats pareiškė nesas joks bėglis, bet neva neturės pinigų grįžti į Lietuvą, todėl tikėjėsi čia susirinkti lėšų. Tada pareikalavome dokumentą. Jis paaskino, kad dokumentus yra paslėptas, ir nusivedė prie vieno bendarbuolio, kur iš stogą denusio sniego išsitraukė ryšulėli. Arvykės jis prisistatė nebeprisimenu kokia pavarde, o dokumentai buvo išduoti Bieriu.

Dabar paaikėjėjo, kad jis verta pažiūti po ledo, bet mes, net per spraudą jam nesušėrė, liepėm nešdintis iš Orotukano.

Buvo naktis, spaudė daugiau kaip 40 laipsnių šaitis. Jis nuėjo keliu į Magadano puse.

Tolimesnė istorija buvo tokia. Už 5 kilometrų nuo Orotukano buvo

ligoninėse, apsišūpino butais ir mašinomis patys, aprūpino ir savo vaikus, ir anūkus (gal tik proanūkių nebesusėjo aprūpinti).

O mes neturime turtų, nes tai, ką turėjome, - jie atėmė, sugriovė, sunaikino. Neturime išsilavinimo, nes Sibire tik kirtome miškus, tiesėmė geležinkelius, statėmė miestus (kurių vadinosi komjaunimo statybos); neturime sveikatos, nes Sibire ją praradome. O jie mums dar prieškaista, kad neteisingai esame reabilituoti. Tiki niekas iš jų nepasako, kad neteisingai buvome nuteisti.

Mes, visą gyvenimą pasukoje dėl Lietuvos nepriklausomybės, dabar džiaugiamės iš nebūtinybės.

O komunistai, čekistai ir visi jie prijaudiantys nė nemano daryti atgailos - jie tik savo naudai veidla. Todėl bukime, Lietuvos žmonės, budru. Vidaus priesas yra baiseinis, ir su juo kovoti daug sunkiau, negu su tankais ir omonu.

Marijonas MAČIONIS

Su jais teks gyventi

Atėjo metas vėl mums susitikti, nes iš pogrindžio pakilo komunizmo kriminas. Čekistas paduoda politinių kalinių ir teismą už jo ižeidimą! Negimes juos ižekiem? Pastrodo, tieša apie jų darbus - tai ižeidimas.

Jie bijo prarasti tai, ką turėjo. O ką gi jie turėjo? Siek tiek materialinių vertybų, siek tiek valdžios. Tai ir viskas. Jie gi niekada neturėjo nei visos valdžios (kadangi tarnavo šventinai valstybių), nei tiek turto, kad būtų gana, nei tikėjimo, nei artimo meilės. Bet ir tai bijo prarasti, todėl kenkia. Kenkia visur: parlamente ir vyriausybėje, policijoje ir karto apsaugoje, kontroleje ir KGB archyvuose, žemės ūkyje ir privatizacijoje, radio ir televizijos laidose, netgi užsienyje.

Ir vis dėlto su jais teks gyventi ir dirbtį šalia. Nors iki šiol jie maista pirkosi iš spec. parduotuviu, išsilavinimą gavo spec. partinį, gydėsi spec.

Stosiuناس, Prano, g. 1887 m. Traku apskr. Dzenkūniškių km. Nuo 1906 m. dirbo "Šaltinio" redakcijoje, vėliau - Traku, Panevėžio, Šiaulių, Ukmergė, Utėnos apskričių viršaičiu. Bėgdamas nuo sovietinės okupacijos, 1944 m. žiema iš Utėnos atsidūrė Palangoje, bet pasitraukti į Vakarus B. Stosiuناس atsisakė. 1945 m. suimtas ir nuteistas Vilniuje 10-iai metų.

1955 m. žiema gavo iš Vilniaus jo

mirties liudijimą. Ten išrašta, kad B. Stosiuناس mirė 1946 07 02 nuo senatinio organizmo išsekimo. (Jam tada buvo tik 59-eri)

1989 m. "Tremtinio" netikėtai radome apie jį kitokią žinių. Tai Liudo Dambrausko pasakojimas, kad jis buvo susiūkęs B. Stosiuną Lukiskio ligoninėje ir netrukus vieną etapu buvo vežamas į Celiabinską. 1946 05 03 jų kelias išsisikyrė.

Po ilgu tėvelio palaikų gavome iš Celiabinsko pranešimą, kad B. Stosiuناس tem mirė. Tik tiek. Neaišku nei kada, nei kaip, nei kur palaidotas.

Zinių laukia Vita Stosiuนาite-Šnirienė, 5408 Šiauliai, Ezero 16-37, tel. 99092.

Trispalvė Krivickų miškelyje

Sovietizuodami Lietuvą, okupantai pakėtė net malkų pjovimo tvarą. Anksčiau ukininkai žiemos pabaigoje samdydavosi talka, prisiveždavo medžių supjaudavuo, suskaldydavo ir sukraudavo taip, kad gerai išdžiūtų. Malkos būdavo skalsios, jų turėdavo užtekti iki kitos žiemos pabaigos. O prie sovietų vienas "paprasciau" - kiek suskalde, tiek tiesiai į krosnį. Po diena per savaitę buvau priversta pjauti malkas. Sodeliškių pieninėje. Tai buvo privaloma visiems jos punktų vedėjams. Man nuo Spingučių punkto iki Sodeliškių pėsčiai tekėdavo eiti po 9 km ir ten rankiniu pjūklu dirbtis višą dieną be pertraukos, be maisto.

Kartą žiemos pavakare po tokios talkos išėjau namo leisgyvę, klupinėdamas per plynus laukus. Verkiau iš bejagiškumo ir nuoskaudų, bet suknibusi keliausi ir vėl įėjau, nes žinaju, kad namie manęs laukia mažutė bejagių dukrelė.

Jau buvo belikę gal trys kilometrai, kai, nuovargio visiškai pakirsta, maniau, krisiu ir nebepakilsiu iš sniego. "Viespatie, gelbék mus!" - nejuicia balsu ištariai, žvelgdama į padangią platybę. Ir staiga - didžiulis netikėumas. Matau, jog Krivickų miškelyje, kur partizanai išėjė žuvovo mano vyras, plevėsuoja trispalvę

vėliava. Taip 1946 m. vasario 16-ają paminėjė mūsų partizanai. O pavasarį su jais pasitarusios mudvi su Južkiene ruožėmis Motinos dienai - geružės 1-ają iškelti trispalvę. Suplėšėm į tris dalis baltą paklodę, nudžėme, susiuvoome, pritvirtinome prie koto ir suteimus pasukome prie aukštūčiausios egles. Baugoka buvo, bet iškėlėme vėliavą pačioje viršūnėje.

Rytą Spingučių punktėje priimėjau pileną ramiai, bet širdis džiaugėsi - žmonės, ateidavau į punktą, vėliavą matė. Vieni juokavo, kad Spingučių sode bus gegužinė, kaip kad nepriklausomybės laikais, kiti būgštavo, kad skrebai gyventojus kamantinės.

Apie pietus subėgo skrebai, atvedė išminuotojų: mat bijo prieiti - o gal egli užminuota?

Stefanija Leševičiūtė-BAGDONIENĖ-GREIČIENĖ
Biržų raj.

Kraistotyrininkės pastaba
Autorės minėtas miškelis - tai poeto Broniaus Krivicko tėvų miškelis. Ten pat buvo ir sodyba. Ją 1946-1947 m. sudėgino skrebai. Trys Krivickų sūnūs, tarp jų ir Bronius, išėjo partizanų takais ir negrižo.

Aldona ČERNIAUSKIENĖ

Priesaikos nesulaužiai

1946 m. aš ir mano sesuo kunigo Justino Leleliaus-Grafo akivaizdoje davėme priesaiką "Tauro" apygardos Vytauto rinktinės 4-os kuopos partizanams. Kuopos vadas buvo Adolfas Valenta-Ožys. Jam žuvus, vadovavo Bendoravičius-Spokas. Iš jų nurodytų vietas nešdavome partizanų raštus, laikraštus. Kovotojais megzdamės kojines, pirtines, šaiklus. Mūsų krašte po karo buvo galima rasti nemažai ginklų, tad juos rinkdavome ir atiduodavome kuopos partizanams. Aš turėjau slapyvardį - Smilga.

1946 m. Tarprubežių kaimo enkavedistai užpuolė du partizanų būrius. Žuvė keli partizanai, kariškiai suėmė daug jaunimo iš aplinkinių kaimų. Suėmė ir mane su seseria. Mušė vielinėmis rykštėmis, kad nepasakėme žuvusiu pavardžių. Tėvas buvo mudvė išspirkė. Visko enkavedistams vežė, o deginės daugiausiai. Po mėnesio mus išleido, sakė: "dabar mums dirbsite". Viską papasakoju vadui A. Valentai-Ožiui. Buvo neramu, bet manęs niekada enkavedistai nesaukė ką nors išduoti. Tik apskusta kaimyno, kad perdavė partizanams laišką, 1947 m. įkielu mano sesu.

Benamisi ėjome per žmones... Skaudus gyvenimas, kada neturi namų. Aš ištiekėjau ir ilgam palikau tėviškę. Taip išvengiau aresto.

Ir, ačiū Dievui, partizanų priesaiką išsėjau. Jos niekada nesulaužiu. Noriu dalyvauti Politinių kalinių ir tremtinų sąjungos veikloje. Ar buvę rezistentai mane priimtu į savo būrį, ar turiu teisę į kokį nors dokumentą, liudijantį mano apsišvėmiai ir varganą praeiti?

Ona KAJOKIENĖ
Kazlų Rūda

Redakcijos priesaika. Manome, kad minėtas klausimasis Jums padės Sąjungos Kaslių Rūdos skyriaus taryba.

Partizanų takais

Daliniui pravažiuojant Kėdainius, grįžo aplankytė tėvų ir slapatė netoli namų. Netrukus buvo suimtas ir išvežtas. Iš Sibiro grįžo 1946 m. rudenį ir susidraugavo su partizanais. 1948 m. prasidėjo jų išdavystė. Vasario mén. Pūzačių kaime būrys buvo apsuptas. Žuvo Zaleckis-Tėvas ir Zubrickas-Audra. Lapkričio 5 d. netoli Labūnavos, Pacimų kaime, partizanai pakviesi užšuko pas Abromavičių, tačiau žemmininko nėra. Jis buvo išvažiavę į Vandžiogalą. Septyni partizanai, vos suėjė į troba, pasiūjto apsupty. Gindamas žuvo Kazimieras Svirskis, Viktoras Žandas, Jonas Beležis ir jaunas vokiečis (pavardė nežinoma). Išgelbėjo Stasys Klenavicius-Zaibas, Vytautas Žukauskas-Mėnulis, Danas Beležis-Meilutis. Atsitiktinai išgelbėjo Adomas Doftartas-Žvirblis - jis pavėlavo ateiti, nes buvo pakelė užsukęs namo, pas žmoną.

Gelintys suteikti daugiau žinių apie Josvainių, Labūnavos, Vandžiogalos ir kitų gretimų apylinkių partizanus parašykite "Tremtinio" redakcijai.

Jadviga Svirskytė-Glizickienė

1992 m. kovas

TREMTINYS

3

IŠ KGB ARCHYVU

Karinio nusikaltėlio P.Kubiliūno pagrabilo iš okupacijos anglų zonas Vokietijoje operacija

Netrukus po Vokietijos kapituliacijimo 1945 m. iš Lietuvos NKVD 1-ojo skyriaus etatinį darbuotojų buvo sudaryta Berlyne operatyvinė grupė.

Vienas pirmųjų operatyvinės grupės uždavinijų buvo aptiktis ir demaskuoti karinius nusikaltėlius Vakaru Vokietijos teritorijoje ir svarbiausius iš jų slaptai išvežti į Tarybų Sąjungą.

Operatyvinė grupė rėmėsi iš Lietuvos atstutais agentais "Septintuoju", "Miškinu" ir kt., taip pat prieškariniais agentais Vokietijoje - "Tuvumu" ir "Slava" bei naujais užverbuotais agentais vietoje.

Naudotasi ir tarybine komisija, repatriavusi iš Vokietijos tarybinius piliečius, kuriu dauguma buvo iš vokietių naislėvės išvaudoti buvę Raudonosios Armijos karininkai.

Nemaža žinių apie emigrantų gyvenamają vietą ir veiklą buvo gaunama iš tariausios spaudos, kuria nagrinėjo ir operatyvinės grupės, ir 1-ojo skyr. bendradarbių.

Iš išaiškintų Antrojo pasaulinio karo karinių nusikaltėlių ypatingą dėmesį patraukė buvęs burzuzinės Lietuvos armijos generolas P.Kubiliūnas.

Petras Kubiliūnas gimė 1894 m. Buves brigados generolas 1919-1934 m. užėmė Lietuvos generalinio štabo viršininko pareigas. Šliajos prie provokiko Voldemaro grupės. 1934 m. už bandymą, išvykdyti perversmą buvo suimtas ir karo tribuno nuteistas mirties bausme. Mirties bausmė užėmė jam pakeista kalėjimui iki gyvos galvos. 1937 m. iš kalėjimo paleistas, apsigrieno savo dvare. Po tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 1940 m. NKVD buvo suimtas ir uždarytas į Kauno kalėjimą. Jo žmona buvo vokietė. Kartu su dukra iš 1941 m. repatriavio į Vokietiją.

Pirinėjant vokiečių okupacijos dienai Kaune P.Kubiliūnas iš kalėjimo buvo paleistas ir netrukus paskirtas generalinio komisaro Fon Rentelino Lietuvos Vidaus reikalų generaliniui patarėju. Aktyviai padėjo vokiečių

okupantams įvesti "naujaą" tvarką Lietuvoje.

Kauno išvadavimo išvakarėse vokiečių padedamas išvyko į Vokietiją, ir po jos kapituliacijos atsidūrė anglų zonoje. Savo gyvenamają vietą slėpė iš nuo anglų okupacijos valdžios, ir nuo lietuvių emigrantų.

Atlikus ištisą kompleksą parengiamų darbų, suplanuota išvykdyti agentūrinį operatyvinį P.Kubiliūno slapto pagrabilo ir išvežimo į Tarybų Sąjungą planą. Tuo laiku operatyvinė LTSR NKVD-MGB grupė Berlyne jau turėjo žinių, kad generolas P.Kubiliūnas yra anglų zonoje, bet tikslios gyvenamosios jo vietas nežinojo. Norint išplasti jį pagrabi, 1945 m. į Liubeką rajoną buvo permestas kaip lietuvis beglys agentas "Septintasis", o ryšį su juo palaikyti buvo parengtas agentas "Miškinis".

"Septintasis" išaiškino, kad generolas Kubiliūnas gyvena Bramstado rajone, bet jokia politine veikla tarp lietuvių emigrantų neužsiimėja, kad jis slepiasi ir nuo anglų okupacijos valdžios, ir nuo lietuvių.

Be to, "Septintasis" išaiškino, kad kartu su Kubiliūnu gyvena ir jo 22-ajų metų duktė; už 2-3 kilometrus nuo jo namų gyvena buvęs jo vairuotojas, o už 8-9 km - buvęs jo adjutantas.

Remiantis "Septintojo" duomenimis, buvo sudarytas ir Centro patvirtintas generolo Kubiliūno pagrabilimo iš anglų zonas Vokietijoje ir jo išvežimo į Rytų sektorį Berlyne planas.

Plane, be kita ko, numatyta, kad Kubiliūno būtų tiesiogiai vadovaujamas LTSR NKVD-MGB Berlyno operatyvinės grupės viršininkas papulkinius Slavinas, turėjęs nevalybių piliečių repatriavimo reikalais užsimaino Raudonosios Armijos karininko dokumentus. Operacijos metu jis turėjo būti Liubeka, tarybinių piliečių stovykloje.

Operatyvinės grupės sudėtis:
1. Agentai "Septintasis" ir "Miškinis", 1-os klasės vairuotojas, turėjęs

mašina vežioti operatyvinės grupės narius.

2. Orlovės, jis ir Zonenbergas Andrijus Andrejevičius, g. 1913 m., kiles iš Nikolajevio miesto, rusas, buvęs komunistas, buvęs Raudonosios Armijos kapitonas, vokiečių karo belaisvis, mokantis vokiečių ir anglų kalbas. Operacijos metu buvo oficialus repatriacijos komisijos narys Liubeko mieste, turintis savo žinioje automašiną ir leidimą važinėti po visą anglų okupaciję zoną. Drasus ir rytingas.

3. Martinenko Aleksandras Pavlovičius, g. 1915 m., kiles iš Kursko sritys, rusas, buvęs Raudonosios Armijos leitenantas, vokiečių karo belaisvis, mokas vokiečių kalba, repatriacijos komisijos narys. Drasus, narsus.

4. Griginas Vasilius Ivanovičius, g. 1917 m., buvęs komunistų partijos kandidatas, buvęs 3-io rango karinis inžinierius, vokiečių karo belaisvis. Dirbo repatriacijos komisijoje Liubekte. Valingas ir drasus.

Operacijos išvakarėse, turint tikslią išaiškinti esamas aplinkybes ir nustatyti tikslų maršruto iki demarkacinės linijos, kartu su "Septintuoju" ir "Miškiniu" ten išvyko operatyvinės grupės viršininkas A.Slavinas.

Slapto P.Kubiliūno pagrabilimo plane buvo numatyta tokio operacijos varianta.

Sulaikus palankaus momento, vokiečių policininko uniforma viltintis "Septintasis" užėmia į Kubiliūno namus ir pastiūlo su juo vykti pas "burmistrą", kur neva jo laukias anglų karininkas. Pakelyje "Septintaji" ir Kubiliūna suima Orlovės su grupe kariškių likusių mašinėj. Jei reikiėtu, leista vartoti ir fizinę jėgą. Mašinėje Kubiliūnas užmigdomas, ant jo užmetama raudonarmiečio milinė ir šia mašina jis pervežamas per demarkacinę liniją.

Kubiliūno dukrai vokiečių kalba pranešama, kad jos tévas, karas nusi-

kaltėlis, areštuotas, o visas žinias ji galinti gauti Kylio anglų komendantūroje.

Anglų žandarų sulaikyti, Orlovės ir kiti grupės dalyviai būtų pareiškę neva aptikę stambus nusikaltėlių gyvenamają vietą, ir nutarę jį sulaikyti bei perduoti anglų okupacijai valdžiai.

Operacija baigėsi sėkmės, Kubiliūnas be jokių komplikacijų buvo pristatytas į Rytinių Berlyno sektorį, o paskui persiustas į Tarybų Sąjungą.

Vėliau per tardymus Kubiliūnas davė labai išsamų ir naudingų parodymą apie vokiečių fašistų okupacijos Lietuvoje nusikaltėlius.

Berlyno operatyvinė grupė atlikus ir keletą kitų panašių operacijų

Valkarų Berlyne ir okupacijė sajungininkų zonoje visoje Vokietijoje, į Tarybų Sąjungą buvo pristatyta stambi karinių nusikaltėlių: buvęs Abvero darbuotojas, o vėliau karinis komendantas Kaune generolas majoras E.Justas, Vyriausiojo Lietuvos išlaikinimo Komiteto narys Antanas Valiukėnas, oficialus SD ir abvero bendradarbiai Ignas Velius-Vėlavicius ir Matas Valeika, "Lietuvos sajungos" Berlyne sekretorė Elzė Ocenienė-Ozelis, buvęs Jurbarko burmistras Georgijus Germanas Gepferis, buvęs Lietuvos koionizavimo štabo skyriaus viršininko pavaduotojas Eugenijus Kancilius, buvęs vokiečių fašistų civilinės administracijos Lietuvoje nusikaltėlius.

Berlyno operatyvinė grupė atlikus ir keletą kitų panašių operacijų

Tokį atstumenu generolą Kubiliūnai

Generolas P.Kubiliūnas, užėmęs generalinio štabo viršininko postą, ivedė Lietuvos kariuomenėje tvarką. Mat kurį laiką čia buta daug įvairių nevienodumų, pavyzdžiu pėstininkų tarnyba truko 12 mėnesių, o kitu kariuomenės rūšių - 18 mėnesių; kareiviai nedėjo ne kepures, o nedailias pilotes; uniformos sagos ir kiti atributai buvo įvairiai spaipu - gelštos, baltos, juodos. P.Kubiliūnas sustiprino kariuomenės drausmę, tarnybos laiką visiems nustatė vienodą - 18 mėnesių. Pareikalavo, kad liktiniai puskarininkai turėtu keturių klasinių mokslo cenzą, įvedė vietoj pilocčių kepures, gelštos (auksinės) spalvos visus uniformos atribus.

1940 m. komunistai vėl Kubiliūnai suėmė ir uždarė Kauno kalėjime. 1941 m. birželio pradžioje IX forte man teko kalėti vienoje kamerijoje su P.Kubiliūnu. Jis jau buvo nuteistas 8-eriems metams laisvės atėmimo. Keip tada P.Kubiliūnas atrodė? Vidutinio uglio, gražaus kūno sudėjimo, su akiniais, labai santūrus, mažai kalbantis, kiek paslaptingas, bet korektiškas. Apsilinkęs buvo iš karinės milinių persiūtui puspalčiu. Tada P.Kubiliūnas jau žinojo, kad greitai prasidės Vokietijos ir Tarybų Sąjungos karas. Noredamas bent porai save išaiškinti lagerius, jis pateikė kalėjimo viršininkui turis labai svarbių žinių, papildančių jo ankstesnius parodymus. 1941 m. birželio 6 d. į mišų etapą jis neplatiu, liko IX forte, o už 16 dienų jau buvo laisvėje.

Po visų kančių, išgyvenimų, o dar tikint vokiečių pergale kare, P.Kubiliūnui, talentingam, veikiam žmogui, buvo sunku likti nepastebėtam, išvengti kolaboracijos.

Krizistomas ŠIMKUS
Kaunas

Kareivai, stribai, persirengę čekistai dažnai savo nusikaltimus priimdavo partizanams. Vienas toks būrys pasirodė Balninkų, Kurklių, Sklemonių apylinkėse. "Aro" partizanai padarė pasalą į sugavo septynių vyru būrių, kurie plėškavo ir žudė LLA partizanų vardu. Paaikiėjo, kad tai buvo specialus Ukmurgės MGB būrys. Partizanų teismo nuosprendžiu jie buvo sušaudyti.

1945 m. liepos 12 dieną į Sklemonių miestelį iš Utėnos atvyko didelė enkavedistų kariuomenė į pagalbą Sukavejėviui. Partizanai nespėjo pastriukti. Bajorų miškelyje buvo apsuptas Broniaus Ilgučio būrys. Dvi valandas partizanalai kovėsi, gynėsi, kol išsibaigė šaudmenys. Sužeisti patys išsilaidė. Penki žuvė, o kiti pasitraukė. Stribai surinko lavonus, atvežė į Sklemonis, numetė aikštėje prie malūno. Tada žuvė: Bronius Ilgutis, Vytautas Grigas, Antanas Grigas, Jonas Drazdiūnas, Jonas Babelis. Juos išdaudė vyras ir žmona iš Voverių kaimo. 1945 m. vasarą juos abu lauke nutrenkė perkūnas. Ypač iš lavonų tyčiojosi stribų našlės - nešė ir pylė paplūvias ant negyvų partizanų. Po kelijų dienų tris lavonus užkėsė kapinių patvoryje. (Bus daugiau)

Sklemonių kapinėse atsisyeikinimas su partizanų palaikais.

Sklemonių žuvusieji

iš kairės J.Valančius ir M.Kazlas. Džeskašganas, 1948-1955 m.

Aš gyvenau Kretingoje, negreit apie brolio žuvimą sužinojau. Kartą viena senutė, Sklemonių gyventojai, mano broliams ir seserims parodė, kur bulvių duobėje guli brolis. Vieną naktį ten jis įkėlė butelių su šv. Marijos medaliukeliu. Slapčiomis ateidavo ir viena kaimo mergina padėti puokštę gėlių...

Ir motina surado kelius, aplankė savo jaunelio sūnaus kapą. Balninkų MGB viršininkas leitenantas Poliukovas, tardytojas Malenkovas, stribų vyresnysis S. Salgunovas ne kartą motiną tardė. Mat jis globojo partizanus kaip savo vaikus. Ji buvo drąsia, kad ir nemokta, bet gerai kalbėjo rusiškai, per Pirmą pasaulinį karą venusius Rusijoje, mačiusi kara, revoliuciją, Leniną ir daug tokius Poliukovą ir Malenkovą, Stalino pakaliką.

Būdavo, Balninkų stribelis Vaizgeliis varo ją iš vienkiemio į Balninkų miestelį tardyti, į užpakuojantį durtuvu

baksnoja, o miestelio žmonės žiuri pro langus. Ji šaukia, kad visi girdėtų: "Žiurėkite, banditas varo nekalta motiną". Žuvęs brolis taip ir liko enkavedistams nežinomas. Nei motinos, nei brolių, nei seserų, nei kaimo žmonės nežinė. Tikrai aš vienas patekau į Kretingos MGB rankas, buvau nuteistas, grižau po 15-os metų į Lietuvą.

1944 m. liepos mėn., vokiečiams iš Aukštaitijos pasitraukus, sovietų valdžia paskelbė mobilizaciją. Vyrai slaptėsi, tačiau kai kurie buvo pagauti į žuvų fronte. Tai Antanas Limba, Teofilius Limba, Karolis Kadžionis, Stasys Yla, Jonas Yla, Bronius Žitnikas.

Sklemonių gyventojai Kazys ir Bronius Ilgutis išlaikė apie namus. Abu sugavo, išvežė į kariuomenę.

Bronius Ilgutis su ginklu parbėgo į namus. O brolis Kazys žuvo. B.Ilgutis suorganizavo partizanų būri, kuris turėjo daug žalininkų remėjų.

Partizanų judėjimas ypač susitiprėjo 1945-1947 m. Jeigu ne dideli rusų garnizonai kiekviename mieste, mieste, tarybų valdžia dvi tris

Sklemonių žventoriaus patvorys, kur buvusioje bulvių duobėje buvo užkasta 19 partizanų palaikų.

1992 m. kovas

TREMTINYS

4

MYKIAI

Kellonė į Lenkiją

Grupė politinių kalinių ir tremtinių sajungos narių važiavo į Varšuvą atidaryti Lietuvos partizanų nuotraukų parodą. Ji surengta Lenkijos neprilausomybės muziejuje. Šis muziejus išskirtas Radviliškio rūmuose, Varšuvos centre.

Vasarį 14-ąjį į parodos atidarymą susirinko apie šimtas lenkų, būrelis Lenkijos lietuvių ir tautinių mažumų atstovų. Skambėjo Lenkijos ir Lietuvos himnai. Žodij tarė muziejaus direktorius, Lietuvos diplomatinius atstovas Lenkijoje D.Sinevičius. Parodą atidare Politinių kalinių ir tremtinių sajungos prezidentas B.Gajauskas. Po to žmonės žiūrėjo dviejose salėse eksponuojamas nuotraukas, dokumentus, daiktus.

Kitą dieną lankėmės Lietuvos ambasadorė.

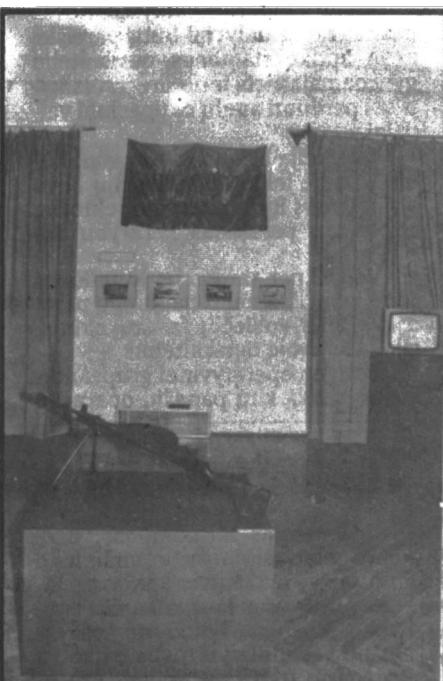
Vasarį 16-ąjį Varšuvos lietuvių surengė minėjimą. Šia proga kalėjėjo Varšuvos lietuvių draugijos pirmininkas, Lenkijos lietuvius sveikino B.Gajauskas. Dalyavo ukrainiečiai, baltarusiai, žydai ir kt.

KEDAINIU raj. Vasario 29 d. Pernaravoje įvyko Lietuvos partizanų, kilusių iš rajono apylinkių, bei jų artimųjų susitikimas. Nutarta Pernaravos miestelyje pastatyti žuvusiu partizanu arminimo paminklą ir ten jamžinti jų pavardes. Paminklas bus

JONIŠKIO raj. Vasario 22 d. Skaistgirio kultūros rūmuose įvyko politinių kalinių ir tremtinių vakarėnė. Ją organizavo apylinkės viršaitė Bronė Drigotienė ir meno vadovė Virginija Kalkarienė.

Dalyvius pasveikino vakarėnės rengėjai, Sajungos Joniškio skyriaus tarybos narė Vlada Mačiulytė.

Šventinę nuotaiką pažairino Skaistgirio ir Gataučių etnografinių ansambliai, išringavę ne vieną liūdnųjų metų dainą. O Gataučių

Smagiai dainavoime tautines dainas, vaivinomės. Kitą dieną grįžome į Lietuvą.

Gražina GAJAUŠKAITĖ

statomas iš geros valios žmonių susauktou lėšų. Pirmoji statybos talka įvyks gegužės 9 d.

Jadvyga SVIRSKYTĖ-GLIZICKIENĖ

muzikantai nepavargo iki pat vidurvakario. Lyrimės dainos, liaudiška muzika mintimis mus gražino į rūsią jaunystę. Prie tradicinių skaistgiriečių važių atsilo širdys, nublanko kastieniniai riupsčiai. Sukosi poros, liejosi dvasingos tremtinių dainos.

Manome, kad tokios vakarėnės mūsų provincijoje taps tradicinėmis.

Aleksandras PUPINIS
Joniškis

RADVILIŠKIS. Kovo 5 d. į kultūros rūmus atvyko AT deputatai A.Brazauskas ir K.Rimkus. Kaip teigia kovo 7 d. rajono laikraštis "Mūsų žodis", auditorija juos pasitiko audringais plojimais ir gélémis, karštai dekojo už konkretną žodį. Straipsnio "Išsiokėliai. Kas jie?" autorės - dvi tremtinės B.Lapaičiūnienė ir B.Samulionienė išreiškė pasipiktinima svečių piketuotojais. Labiausiai kliuvo buvusiems partizanams, politiniams kaliniams A.Kamantauskui ir V.Butvilai už tai, kad šie savo plakato buvo išrašę jog komunistų Lietuvių nereikia.

Aišku, yra ir tremtinių buvusių

komunistų, yra ir juos šlovinančių. Kaip aidas tyruose nuskamba jų žodžiai: "Koks sažiningas, doras pilietis - tikras komunistas." Tai šauniai tinka humoru vakarui. Šypsosi ne tik A.Kamantauskas, bet ir A.Brazauskas - juk jis dabar ne komunistas, jis jau beveik Radviliškio skautas, Lietuvos prezidentu būti dar jam neapsimoka, bet turėti prezidentūrą jau būtu nebogai.

Nepakenkia ir mums, kai paliekantiems Lietuvą sovietiniams kareiviams padovanojame gélį: "tik greičiau išeikite". O kur su radviliškiečių gélémis eiti A.Brazauskui?

V.Amantakauskas

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,
lit. redaktorė Danutė BARTULIENĖ,
techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

1992 m. kovo 18 d. Nr. 6(63). SL 289.
Kaina su akcizu 1 rub. Prenumeratoriams 50 kap.
Mūsų adresas: 233000 Kaunas, Donelaičio 70^b, tel. 209530

TREMTINYS

1992 m. kovo 18 d. Nr. 6(63). SL 289.

ATSILIEPKITE!

Juris GENCEVIČIUS, Jono, g. 1918 m. Vilkaviškio apskr., Bartninkų valsč., Piliakalnių km. Kalėjo Kybartu, Marijampolės kalėjimuose. Nesudarius bylos, ištremtas į Krasnojarsko kr. 1954 m. dar buvo gyvas. Žinančiu apie jo likimą ieško Agota ANTANAVIČIENĖ, Vilkaviškio raj., Alksnėnų kol., Mažučių km.

Vytautas Juozas GUMAUSKAS, Antano, g. 1921 m. Marijampolės apskr., Pamarių km. 1945 01 12 karinio tribunolo buvo nuteistas mirties bausme. Nuosprendis įvykdėtas 1945 01 19. Kartu kalėjusių ar žinančiu užkasimo vietą ieško Alfonsas GUMAUSKAS, 4520 Marijampolė, Jaunimo 1-6.

Petras DIRGYS, Antano, g. 1918 m. Raseinių apskr., Betygalos valsč., Kengių km. 1941 m. žiemą su draugais iešjo į vakarę ir negrižo. Manoma, kad juos suėmė. Kartu kalėjusių, mirties aplinkybes žinančiu ieško Angelė STIRBIENĖ, Kaunas, Skirvytės 12, tel. 737733.

Antanas RUBIKAS, g. 1898 m. Sintautų valsč., Skaistgirio km. Bajės Dotnuvos ž. ū. akademija, dirbo miškininku, vėliau dėstė Alytaus miškų mokykloje. 1940 m. ši mokykla buvo perkelta į Vilnių. Ten su šeima persikelė į A.Rubikas. Vokiečių okupacijos metais jis buvo mokyklos direktoriu. Padėdavo jaunuoliams išvengti mobilizacijos į karinę tarnybą, gelbėjo žydus ir kitus vokiečių perseki ojamuošius. 1944 m. A.Rubikas dirbo Vilniaus universitete, turėjo docento laipsnį. Visais laikais jis buvo krikščionis-demokratas ir aktyvus kovotojas už Lietuvos laisve. Dalyavo rezistencinėje veikloje. 1945 m. vasarą Universiteto rezistentų grupelė buvo iškrosta, jos nariai suumti. A.Rubikas KGB požiūriuose išbuvo beveik metas. Buvo tankinamas ir tardomas. Jis gresė mirties bausmė arba 25-erių m. lagerio, tačiau žmona surinko jo išgelbėti žmonių paraiškas po prafymu bausmė sužvelgnanti, ir 1946 m. kovo 29 d. LTSR karo tribunolas jis nuteisė 10-iai metų lagerio. Kalėjo Ciukotkoje, Pakėvo lageriuose. 1948 m. jo žmona ir 5 mažamečiai vaikai buvo ištremti į Krasnojarsko kr., Mansko raj., Oresnos miškų ūkį. Iš ten A.Rubikas 1959 m. su šeima grįžo į Lietuvą. 1981 jis mirė, palaidotas Vilniuje, Saltoniškių kapinėse.

Kartu kalėjusių ir jis pažinojusius ieško sūnus A.Rubikas. Rašykite adresu: 2017 Vilnius, Taikos 20-2.

Bronius SPRINDYS, g. 1915 m. Suimtas 1945 m. Biržuose. Nuteistas 15-ai metų, kalėjo Komijoje, Magadane, ten ir mirė. Kartu kalėjusių ir daugiau apie jo likimą žinančiu ieško K.SPRINDYS, Siauliai, Pirties 7a-19.

1938-1939 m. neprilausomos Lietuvos ministras kun. **Vladas MIRONAS**, g. 1880 06 22 Rokiškio raj., Kuodiškiose. Mirė 1954 m. Vladimiro kalėjimė. Kun. V.Mirono artimųjų ieško Aleksandras JUSKA, Druskininkai, Ateities 3-18.

PO TO, KAI RAŠEME

Liudija bendražygiai

1990 m. "Tremtinio" Nr. 15/30 straipsnyje "Užpelkių miško kautynės" pasakytą, kad kautynėse žuvo partizanas Antanas Liesis Naktis, Eglis. O iš tiesų tada, 1949 m. rugpjūčio 13 d., žuvo jo brolis Bronius Liesis. Jie buvo dyvynai - skyriši tik tuo, kad Antanas nešiojo akinius. Abu buvo desantininkai.

Antanas Liesis mirė bunkeryje Širdies infarktu 1951 m. Tai sužino-

jau 1952 m., dar būdama laisvėje. Antaną vadindavome Toniu. Turia jis laišką, rašytą 1950 m. rugpjūčio mén.

Bronius-Eglis buvo poetas, o Antanas tik gražiai dainuodavo. 1950 m. rudenių Antanas persikelė į Laisvės kovotojų sąjungos centrą. Norėdau žinoti, kur jis palaidotas.

Aldona ČEKAVIČIENĖ
Kelmės raj.

Dar kartą apie Pūščios sakalus

Balys Virbalis "Tremtinio" 4-ame nr. papasakojo apie Pūščios girią (Lazdijų raj.) partizanus ir dviejų išduotujų žūtį.

Ši faktą savo atsiminimuose mini ir buvęs partizanas A.Vaitulionis-Rytas-Lakūnas ("Metal", 1991, kovas, "Miškų tragedijos").

Tačiau abejoniu kyla, ar du, ar trys turgavietės tada gulėjo partizanai?

J.Kliučinskienė 1989 m. "Druskonio" 5-ame nr. prisimena ten gulėjus tris kūnus: "Vienas iš jų buvo dvaisininkas. Išniekint. Viesiniai buvo išbadytos akys, išplėsti liežuviai. O dvaisininkui net ištrauktai lytiniai organai. Stovint atėjo ir Leipalingio klebonas Stanaitis. Pažino savo drau-

gą kunigą, su kuriuo éjo teologijos mokslus. Klebonas susiémė už Širdies ir pasuko klebonijos link..."

Kad ant grindinio gulėjo ne du, o trys partizanai, atsimenu ir aš. Mano tévas buvo suimtas ir jamestas į valsčiaus kalėjimą. Aš, astuonmetis, su mama atvežéme jam maisto. Nuėjome ir prie išniekintų.

Kraujo klanai, kruvini išdraiakyti šiaudai. Kraujuose permirkę suplyšyti apatiniai drabužiai. Kūnai - tiesiog išmésinėti. Aplankėme ir pašarvotą kleboną. O kitą dieną jis laidojome. Visi tik kalėjo, kad klebono mirties priečias - pamestas ant grindinio jo gero pažiustum kuno lavonas.

Juozas KUCKAILIS
Vilnius

Vacys GAIĐAMAVIČIUS, Mykolo, g. 1907 04 25 Šventinėje. Svyrų miškų urėdijos Alksnėnų girininkas. 1943 m. birželio 7 d. nužudytas. Manoma, kad nužudė M. Šumausko "partizanų" būrys. Kaip nors daugiau žinančiu ieško dukte Valerija GAIĐAMAVIČIUTĖ-NOŠCENKO, 3016 Kaunas, A.Smetonos al. 47-a, tel. 744612.

Povilas VEGYS, Jeronimo, g. 1902 m. Biržų apskr., Salocių valsč., Kiemėnų km. Iki suėmimo - Salocių valsč. tarnautojas. Suimtas 1944 m. liepos mén. Šeima - žmona ir 3 vaikai - jau buvo ištremti iš Lietuvos 1941 06 15. P.Vegys nuteistas Panevėžyje 1945 m. karinio tribunolo pagal 58-1 str., 20-lai metų. Kalėjo Vorkutos lag. p/d 223/33K, 223/36K. Mirė 1949 m. vasario mén. Reabilituotas 1989 m. Kartu kalėjusių ir kā nors daugiau žinančiu ieško Anicetas VEGYS, 2022 Vilnius, Medeinos 35-14.

Stanislovas RUDGALVIS, Plungės raj., Kulių apyl., Mišuikių km. 1946-1947 m. Kalėjo Komijoje, Intoje, dirbo anglių kasykloje. Per nelaimingą atstikimą šachtoje buvo sunkiai sužeistas. Laikus namikiams į tremtį (Buriati Mongolija) rašyda Vytautas Osadauskas. S.Rudgalvis sugrįžo į Lietuvą ir pries pora metų mirė. Kartu kalėjusių ieško Zita RUDGALVYTE-STONKIENĖ, Klaipėdos raj., Gargždai, Kvietinių 55.

Stasys MAŽKIKA, g. 1912 m. Šiaulių apskr., Gruzdžių valsč., Šakynoje. Priklause Šiaulių sąjungai, ūkininkas, pieninės vedejas. Manoma, kad mirė nuo bado Šiaurės Sibire.

Antanas MAŽKIKA, g. 1913 m. Šiaulių apskr., Gruzdžių valsč., Šakynoje. Priklause Šiaulių sąjungai, taranavo policijoje Gargžduose, Kretingos apskr. Jų ieško Vaclovas MAZEIKIJA iš JAV. Rašykite adresu: 3008 Kaunas, M.Maziado 43-1, Juozui ENCIERIUL.

DÉKOJAME

Rietavo katalikiškosios mokyklos kapeliono, mokytoju, mokinį ir jų tevelių vardu nuoširdžiai dékoju geraijai seseril M.Paule iš Kanados (Montreal-Dorval) už labdaros siunta.

Arūnas MAULIUS, mokyklos direktorius

• • •
Čikagos BALFO skyriaus pirminkeli p. M.Rudienėl,
Piladelfijos BALFO skyriaus pirminkeli p. F.Andriūnui
už labdaros siunta

LPKT sąjungos Kauno skyrius

Rašytojai p. B.Martin iš JAV už knygas, dovanotas LPKT sąjungai

p. M.Poderienel iš Kauno raj.
už piniginę auką

SKELBIMAI

Rajonų skyriuose kviečiame susiburti Sajungos narius medikus ir įsteigtį medicininės pagalbos sekocias.

Gegužės-birželio mén. numatome surengti sekocių atstovų konferenciją dėl buvusių politinių kalinių ir tremtinių sveikatos apsaugos gerinimo ir sudaryti darbo programą.

Org. klausimais skambinkite gyd. Ksaverai Petronienei tel. Kau- ne 736650 nuo 21.30 iki 22.30.

Sajungos taryba

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,

lit. redaktorė Danutė BARTULIENĖ,

techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

TREMTINYS

19